

Шереняк Мар'яна
студентка I СТН курсу спеціальності «Агрономія»,
Подільський державний аграрно-технічний університет,

Науковий керівник: **Кіріка Д. В.**
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри теоретико-правових і соціально-гуманітарних дисциплін,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

Храневич Василь Полікарпович-вчений та популяризатор агрономічної науки на Поділлі

Василь Полікарпович Храневич народився 28 лютого 1887 р. у сім'ї священика в с. Пирогівці Летичівського повіту Подільської губернії. Його батько користувався повагою з боку парафіян, побудував у селі нову дерев'яну церкву.

Після здобуття початкової освіти Василь навчався у Подільській православної духовній семінарії, яку успішно закінчив. Але мабуть його церковна кар'єра не дуже приваблювала, тому після закінчення навчання у семінарії в 1907 р. він поступає на природничий відділ Харківського університету, а у 1911-1912 рр. – проходить практику на державних курсах з луківництва та меліорації боліт при Ризькому політехнічному інституті. Потім молодий дослідник стажується у Німеччині та Швеції.

З 1913 р. Василь Храневич працював завідувачем болотно-дослідного пункту Чернігівського губерніального земства та інспектором сільського господарства, а у червні 1917 переїжджає до Києва, де бере безпосередню участь в організації відділу луківництва при Київському земстві.

Однак, з приходом у Київ більшовиків залишає місто та повертається на Поділля, де згодом посідає посаду приват-доцента Кам'янець-Подільського державного українського університету. Викладав спочатку луківництво та культуру рослин на сільськогосподарському факультеті. Розпочав займатись

науковою роботою, був членом природничо-математичної секції місцевого наукового товариства.

З утвердженням радянської влади молодий вчений залишився у місті над Смотричем і почав працювати у місцевому сільськогосподарському інституті. Був обраний колективом інституту головою господарської ради та керівником насінневого підвідділу. Однак, у подальшому він зосередився на дослідженні фауни Поділля.

Наслідком його наполегливих досліджень тваринного світу Поділля стали кілька ґрунтовних монографій, що були у 1920-ті роки випущені в серії «Енциклопедія Поділлязнавства» Вінницькою філією Всенародної бібліотеки України спільно з Кабінетом виучування Поділля. Серед 25 випусків цієї серії були монографії В. Храневича «Ссавці Поділля», «Птахи Поділля», «Минуле фавни Поділля», «Нарис фавни Поділля». Кабінет планував випустити роботу Василя Полікарповича про комах Поділля, але вона так і не була надрукована.

Певний внесок зробив В. Храневич у музейну справу. У 1925 р. він очолив природничий відділ Кам'янець-Подільського музею, займався збиранням для нього нових експонатів, читав популярні лекції для населення, проводив тематичні екскурсії. Пізніше Василь Полікарпович очолив зоологічний музей сільськогосподарського інституту. Разом з аспірантами підбирав необхідний матеріал з фауни Поділля. Музей був публічним і його відвідували не лише студенти, а й мешканці міста та навколишніх сіл.

Праці Василя Храневича викликали великий інтерес серед наукової громадськості Радянської України. Невипадково, 11 вересня 1926 р. Комісія преміювання наукових праць при Українській Науці Наркомату освіти УСРР відзначила його праці і вручила досліднику грошову премію.

Велике значення науковці СГІ приділяли популяризації аграрних знань серед селянства, тому на сторінках місцевої преси часто публікувались їх статті про різні засоби боротьби проти шкідників сільського господарства. Василь Храневич теж написав кілька статей на цю тематику під загальною

назвою «Матеріали до характеристики шкідливої етнофавни польових культур Кам'янецьчини».

Напочатку 30-х років Василь Полікарпович став визнаним вченим-зоологом Радянської України. Він викладав зоологічні дисципліни в Інституті соціального виховання (колишньому Інституті народної освіти) та працював у Всеукраїнському науково-дослідному інституті птахівництва, що був створений після реорганізації Камянець-Подільського сільськогосподарського інституту.

Згодом Храневича обрали до керівництва товариства біологів України. У нього було багато планів та нових творчих задумів. Але у грудні 1932 р. центральна влада СРСР розпочала справжній етноцид проти українського народу. Каральні органи провели масові арешти серед викладачів, науковців навчальних та науково-дослідних закладів і установ Кам'янця-Подільського, які і раніше вважалися не дуже благонадійними.

21 березня 1933 р. Василя Храневича заарештували бійці Кам'янець-Подільського прикордонного відділу ДПУ разом із групою інших представників української наукової інтелігенції міста. Слідство тривало більше півроку. Не витримавши тортур підсудні зізнавались у найстрашніших злочинах. У листопаді оголосили вирок. В. П. Храневича та інших звинуватили в участі в так званій «Українській Військовій організації» і засудили до 5 років концтаборів.

Зазнали репресій і наукові праці вченого. За використання української наукової термінології його праці були оголошені «шкідницькими» і «націоналістичними». Їх вилучали із бібліотек.

Про подальшу долю вченого відомо небагато. Відбуваючи покарання, Храневич подав апеляцію про дострокове звільнення із заслання, але 13 квітня 1937 року на його прохання надійшло розпорядження з відділу НКВС СРСР за підписом Голінкова про те, що дострокове звільнення Храневича небажане. Будував Біломорсько-Балтійський канал, в 1939 році, після

перегляду справи, отримав ще 15 років таборів і був відправлений у табори Воркути. Подальша доля вченого невідома.

Більшість безпідставно звинувачених у справі Кам'янецької філії «УВО» вчених та наукових працівників було реабілітовано в часи «хрущовської відлиги». Саме тоді було відновлено чесне ім'я визначного українського зоолога Василя Полікарповича Храневича. Він був реабілітований колегією з кримінальних справ Верховного Суду УРСР 2 квітня 1958 року.

Перелік використаних джерел:

1. Баженов Л. В. Поділля в працях дослідників і краєзнавців ХІХ—ХХ ст.: Історіографія. Біобібліографія. Матеріали. — Кам'янець-Подільський, 1993. — С. 390.
2. Алещенко М. І., Нестеренко В. А. Професор В. П. Храневич — відомий вчений-зоолог Поділля // Освіта, наука і культура на Поділлі: Збірник наукових праць. — Т. 3. — Кам'янець-Подільський, 2003. — С. 190—196.
3. Видавничий центр «Логос Україна»
4. Вільна енциклопедія Вікіпедія.